

**Utbildningsnämndens
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism
2020**

**Utbildningsnämndens handlingsplan mot våldsbejakande
extremism**
2020

Dnr:

Innehåll

Inledning och syfte	3
Ansvar och samverkan	3
Lokal lägesbild.....	5
<i>Lokal lägesbild.....</i>	<i>5</i>
<i>Kartläggning</i>	<i>6</i>
<i>Analys.....</i>	<i>8</i>
Skolans roll i arbetet mot våldsbejakande extremism	10
<i>Aktiviteter för Utbildningsnämnden.....</i>	<i>13</i>
Föreningsbidrag och upplåtande av lokaler.....	14
<i>Aktiviteter föreningsbidrag och upplåtande av lokaler eller öppna rum ...</i>	<i>14</i>
Kompetenshöjande insatser	14
<i>Kompetenshöjande aktiviteter:</i>	<i>15</i>
Uppföljning.....	15

Inledning och syfte

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade handlingar för att främja en sak. Våldsbejakande extremistmiljöer kan utgöra ett hot till exempel mot samhällets grundläggande struktur, dess styrelseskick eller de politiska företrädarna på olika nivåer. På så sätt kan våldsbejakande extremistmiljöer utgöra ett hot mot hela demokratin och dessutom ett allvarligt hot mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter. Den demokratiska processen underkänns av extremisterna och de ser det därför som motiverat att ta till odemokratiska metoder i kampen för att uppnå det de uppfattar vara det ideala samhället.¹

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och förhindra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.² I riktlinjerna framgår att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. Syftet med handlingsplanen är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå. Handlingsplanerna ska innehålla en lokal lägesbild och därtill lämpliga lokala aktiviteter. Handlingsplanerna revideras årligen. I kommunfullmäktiges budget 2020 framgår att staden ska fortsatt arbeta strukturerat och målmedvetet mot våldsbejakande extremism och för att stärka demokratin och de mänskliga rättigheterna i hela staden.

Stadens arbete mot våldsbejakande extremism är riktat mot tre extremistmiljöer; den autonoma vänstermiljön, vit makt-miljön och den våldsbejakande islamistiska miljön. En miljö i det här sammanhanget är en samling grupper som delar en ideologisk grund. Att arbetet fokuserar på dessa beror på att säkerhetspolisen bedömer att dessa grupper är de främsta hoten mot vår demokrati och också mest benägna att använda våld för sin sak.³ Läs mer om stadens arbete på <https://intranat.stockholm.se/Sidor/2017/1/Valdsbejakande-extremism/>

Ansvar och samverkan

Ansvar

I Stockholms stad verkar och vistas i olika utsträckning personer och grupperingar från olika våldsbejakande extremistiska miljöer. Var de finns och hur aktiva dessa olika grupper är skiftar över tid och dessa förändringar kan ske snabbt. Att dessa miljöer ständigt förändras är därför en viktig utgångspunkt att ta hänsyn till för de nämnder i staden som arbetar med dessa frågor. Staden ska aktivt motverka våldsbejakande extremism i de stadsdelar där sådana rörelser har fått fäste. Åtgärder ska vidtas skyndsamt när det finns kunskap om etablerade extremistgrupperingar i ett område, kunskap om individer som rekryterar till extremistgrupper eller där individer uppvisar riskbeteenden för radikaliserings. Det ska finnas tydliga rutiner för

¹ *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 17 och 20

² Dnr 155-943/2015

³ Säkerhetspolisens årsbok 2017, s30-35

att på individnivå kunna hantera avhoppare och drabbade. Stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner med verksamhetsspecifika analyser av nuläget och med riktade insatser i arbetet mot våldsbejakande extremism. Samtliga nämnder ska genom kontroll och uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män, eller som uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism.

Stadens verksamheter har ett uppdrag att arbeta mot våldsbejakande extremism och berörda nämnder ansvarar för att aktiviteter som är lämpliga i förhållande till lägesbilden genomförs. Behovet av aktiviteter och aktiviteternas innehåll kan variera mellan olika delar av staden beroende på hur lägesbilden ser ut och vilka extremistiska grupper som finns lokalt. Berörda nämnder ansvarar vidare för att anställda inom de egna verksamhetsområdena har kunskap om området och känner till innehållet i nämndens handlingsplan. Nämnderna ska ha en lokal samordnare för detta arbete. Den lokala samordnaren ansvarar för att:

- Delta i stadens nätverk för samordnare mot våldsbejakande extremism och ha en nära samverkan med stadens centrala samordnare.
- I sin förvaltning aktivt arbeta för att implementera rutiner, mallar och dylikt kopplat till våldsbejakande extremism.
- Löpande samverka med polisen och andra berörda aktörer lokalt för att ha en aktuell lägesbild.
- Den lokala lägesbilden uppdateras årligen och att medarbetarnas erfarenheter då inhämtas genom fastställd enkät.
- Vara kontaktpunkt från förvaltningen gentemot polisen och andra berörda aktörer i frågor som rör våldsbejakande extremism.
- Säkerställa informationsdelning till berörda aktörer inom förvaltningens verksamheter.
- Stödja förvaltningens verksamheter som berörs av frågan i sitt arbete.
- Bevaka och följa frågan lokalt, regionalt och nationellt.

Samverkan

Stadens verksamheter ska ha en nära samverkan med polisen. Det lokala brottsförebyggande arbetet regleras i en stadsövergripande samverkansöverenskommelse mellan staden och polisregion Stockholm. I den framgår fackförvaltningarnas ansvar i samverkan. Lokala samverkansöverenskommelser har tagits fram i alla stadsdelsförvaltningar

Samverkan kring individer i risk att radikaliserar

I stadens verksamheter möter medarbetare individer i riskzon för destruktiva livsmiljöer och utanförskap, exempelvis kriminalitet och radikalisering. Det finns ett behov av att utveckla arbetssätt och metoder för att fånga upp och motverka att individer radikaliserar.

Individer ska tillfrågas om samtycke till att dela relevant information med berörda aktörer rutinmässigt av stadens verksamheter så att samverkan kan ske på individnivå i så stor omfattning som möjligt.

Rutin vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism

För att tydliggöra rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer har en rutin tagits fram. Där beskrivs hur medarbetare i staden ska agera när de känner oro för en individ eller det har inträffat en händelse som kan vara kopplat till våldsbejakande extremism.

Blankett för avidentifierad information

Det finns en blankett för avidentifierad information som ska användas vid oro/händelser kopplat till våldsbejakande extremism. Den finns på intranätet och ska fyllas i och skickas till förvaltningens samordnare. Blanketten är en del i arbetet med att kartlägga förekomsten av våldsbejakande extremism lokalt.

Lokal lägesbild

Lokal lägesbild

Skolorna rapporterar även i år att vit makt-miljön är mer framträdande gällande händelser kopplat till våldsbejakande extremism än övriga miljöer. De lyfter fram att den är främst synlig i skolmiljön genom skadegörelse, flygblad, affischer samt personer som uttrycker våldsbejakande extremistiska åsikter. Bilden över att den vita makt-miljön finns närvarande på skolorna framträder både i enkätsvar från skolorna, i klotterrapport från SISAB, skolornas incidentrapportering IA och i samtal.

Skolorna har under 2019 uppmärksammat ett ökat antal händelser kopplat till våldsbejakande extremism jämfört med tidigare år och enkäten visar att det finns en ökad kännedom om de strukturer och stöd som finns i arbetet att motverka våldsbejakande extremism.

Under 2019 fick ett antal gymnasieskolor och utbildningsförvaltning återkoppling från Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskning gällande gymnasieskolornas demokratiuppdrag. Resultatet från granskningen visade att granskade områden fungerar väl och att undervisningen ger i hög utsträckning utrymme för kontroversiella frågor i undervisningen samt att lärarna klargör vårt samhälles demokratiska värderingar.

Kartläggning

Underlag för den lokala lägesbilden har inhämtats från:

- Skolornas svar på den årliga enkäten om arbetet att motverka våldsbejakande extremism.
- Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskning gällande gymnasieskolornas demokratiuppdrag.
- IA incidentrapportering, dialog kring dessa och stadens avidentifierade blanketter.
- Polisens lägesbild gällande våldsbejakande extremism.
- Klotterrapport SISAB.
- Statistik från antal deltagare i stadens webbutbildning för att motverka våldsbejakande extremism.

Enkät – kartläggning 2020

I den lokala lägesbilden ingår resultatet från stadens årliga enkät för att motverka våldsbejakande extremism. Enkäten skickades ut till stadens alla skolor mellan den 7 februari och 28 februari 2020. Det är fjärde året som enkäten genomförs.

Enkäten skickades även ut till samtliga fristående grund- och gymnasieskolor i Stockholms stad. Enkätsvaren från de 20 fristående grund- och gymnasieskolornas som svarat bidrar till stadsdelsnämndernas lägesbilder i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Totalt svarade 126 kommunala skolor i Stockholms stad på årets enkät, vilket är en ökning av svarsfrekvensen jämfört med tidigare år. Enkätsvaren visar att skolorna har uppmärksammat ett ökat antal händelser kopplat till våldsbejakande extremism jämfört med tidigare år.

Skolorna rapporterar även i år att vit makt-miljön är mer framträdande gällande händelser kopplat till våldsbejakande extremism än övriga miljöer. Det är färre händelser som är inrapporterade kring den autonoma miljön och den islamistiska våldsbejakande extremistiska miljön. De händelser skolorna uppmärksammat under 2020 inom dessa miljöer är att personer uttrycker våldsbejakande extremistiska åsikter, flygblad/affischering eller skadegörelser.

Resultat från enkät 2020 - Kännedom om stadens arbete mot våldsbejakande extremism

Kännedom om nämndens handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Av de skolor som svarat på enkäten uppger 97 procent att de har kännedom om utbildningsnämndens handlingsplan mot våldsbejakande extremism. Rektorerne uppger att kännedomen bland medarbetarna om handlingsplanen är lägre. Resultaten visar att kännedom

om handlingsplanen har bland rektorer ökat markant jämfört med föregående år. Den största ökningen är att fler rektorer inom grund- och grundsärskolorna känner till den. Det finns även en liten ökning kring kännedomen av handlingsplanen bland gymnasie- och gymnasiesärskolors rektorer.

Kännedom om utbildningsförvaltningens samordnare mot våldsbejakande extremism

Fråga är ny i årets enkät. Av de som svarat på frågan uppger 98 procent att de känner till utbildningsförvaltningens samordnare. Ett antal skolor har valt att inte svarat på frågan.

Kännedom om blankett för avidentifierad information

Det är fler som känner till blanketten för avidentifierad information jämfört med året innan.

Kunskapsnivån om arbetet att motverka våldsbejakande extremism

Grund- och grundsärskolan

Rektorer⁴ som svarat på enkäten uppger att kunskapsnivån om arbetet att motverka våldsbejakande extremism är god. Det är fler skolor i år som bedömer att kunskapsnivån ligger på 3 på en femgradig skala där 1 är ingen kunskap och 5 är mycket bra kunskap. Endast tre skolor av hundra grundskolor uppger i år att de saknar kunskap, vilket är en minskning jämfört med föregående år.

Gymnasie- och gymnasiesärskolan

Sammantaget uppger rektorerna⁵ att kunskapsnivån om arbetet med att motverka våldsbejakande extremism på skolenheterna är goda. Medelvärdet för de skolor som svarat ligger på 3 på en femgradig skala där 1 är ingen kunskap och 5 är mycket bra kunskap. En liten ökning jämfört med året innan. Endast en skola svarar att de saknar kunskap om arbetet mot våldsbejakande extremism.

Orosanmälan till socialtjänsten, anmälan till polisen och/eller en anmälan i IA

Ett antal inrapporterade händelser har föranlett orosanmälan till socialtjänsten och/eller polisanmälan. Vi ser en ökning jämfört med föregående år.

Samverkan myndigheter och aktörer

I enkätsvaren framkommer vikten av samverkan med personal från stadsdelsförvaltningarna och polis. Arbete pågår att säkerställa att arbete mot våldsbejakande extremism integreras i stadens ordinarie former för samverkan mellan skolan, stadens anställda, polis eller andra myndigheter.

Tematisk kvalitetsgranskning av gymnasieskolans demokratiuppdrag - Skolinspektionen

Under 2019 fick gymnasieskolor och förvaltning återkoppling på den tematiska kvalitetsgranskningen som gjordes av Skolinspektionen gällande gymnasieskolans demokratiuppdrag. Totalt deltog fem gymnasieskolor från staden i den nationella granskningen.

Syftet med Skolinspektionens granskning var att kartlägga i vilken utsträckning gymnasieskolans demokratiarbete ger eleverna de förmågor som de behöver för att kunna

⁴ Rektor eller den rektorn utser.

⁵ Rektor eller den rektorn utser.

verka som aktiva ansvarstagande medborgare. Granskningen skulle särskilt fokusera på det klassrumsnära arbetet med demokratiska förmågor som sker inom ramen för undervisningen i Samhällskunskap 1a1/1b. Granskningens syfte var också att leda till att granskade verksamheter ska utvecklas samt att hitta framgångsfaktorer.

Skolinspektionen återkopplade till skolor och förvaltning att granskade områden fungerar väl. Två av gymnasieskolorna behövde återkoppla och tydliggöra hur undervisningen bedrivs i demokratiska arbetsformer genom att eleverna ges inflytande. Resultatet från granskningen visade att undervisningen i hög utsträckning ger utrymme för kontroversiella frågor i undervisningen samt att lärarna klargör vårt samhälles demokratiska värderingar och bedriver en undervisning som stimulerar eleverna att omfatta demokratiskt förhållningssätt.

IA incidentrapportering och blankett för avidentifierad information 2019

Vi ser att antalet incidentrapporter i stadens IA system när det gäller våldsbejakande extremism har ökat under 2019. Från fyra incidenter föregående år till totalt femton incidenter under 2019, där skadegörelse och elever som uttrycker extremistiska åsikter står för flest incidenter. Utbildningsförvaltningens samordnare stödjer de skolor som önskar, med att fylla i stadens blankett för avidentifierad information. Det finns numera ett uppbyggt samarbete mellan förvaltningens samordnare och stadsdelsförvaltningarnas och andra fackförvaltningars samordnare mot våldsbejakande extremism när det gäller incidenter och frågor som rör arbetet med att motverka våldbejakande extremism.

Polismyndighetens uppdaterade lägesbild

Utbildningsförvaltningen har i mars 2020 tagit del av polismyndighetens lägesbeskrivning avseende våldsbejakande extremism. Den lokala lägesbilden visar de extremismmiljöer som finns i Stockholms stad och hur de är verksamma i de olika stadsdelsområden. Utbildningsnämndens lägesbild stämmer väl överens med polismyndighetens lägesbild.

Klotterrapport från SISAB 2019

Rapporten visar att SISAB har utfört klottersanering gällande våldsbejakande extremism vid fjorton tillfällen under året på stadens skolor. Flest saneringar har skett på grundskolor, endast två har varit på gymnasieskolor. Majoriteten av klotret rör främst vit makt-miljö (hakkors och rasistiskt klotter).

Webbutbildningen mot våldsbejakande extremism

Totalt är 282 personal registrerade att de har genomfört/påbörjat webbutbildningen. Utöver detta har ungefär ett fyrtiotal gjort det i grupp och finns inte med bland de som registrerats. Detta innebär att cirka 322 har gjort webbutbildningen fram till februari 2020.

Analys

Utbildningsförvaltningen hade under 2019 en aktivitet att säkerställa att skolornas deltagande i enkäten 2020 skulle ha högre svarsfrekvens från alla stadsdelsnämndsområden. Årets enkätsvar från de kommunala skolorna har ökat med 25 procent och vi ser att vi har lyckats motivera skolor från alla stadsdelsnämndsområden att svara på enkäten i mycket högre grad jämfört med tidigare år. Den ökade svarsfrekvensen gör att stadsdelsnämnderna får ett bättre underlag för sina lokala lägesbilder.

Enkätens resultat visar på att kunskapen om arbetet mot våldsbejakande extremism har ökat sedan förra årets mätning. Vi ser att fler rektorer har kännedom om utbildningsnämndens handlingsplan mot våldsbejakande extremism. Den största ökningen är bland rektorer på grundskolan. Detta tror vi kan bero på att handlingsplanen och arbete mot våldsbejakande extremism fått utrymme på rektorsmötena under 2019. Under 2020 kommer vi systematiskt fortsätta arbeta för att öka kännedomen om stadens arbete mot våldsbejakande extremism och beslutade handlingsplaner riktat till skolpersonal i staden.

I enkäten skriver några rektorer att de är nya i staden eller att de är nya på sin tjänst som rektor och därför har låga kunskap kring handlingsplanen eller stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Vi behöver under 2020 hitta former för att säkerställa att nya rektorer får kunskap om det stöd som finns i arbetet att motverka våldsbejakande extremism.

Kännedomen kring vem som är förvaltningens samordnare mot våldsbejakande extremism var hög bland de som svarat. Ett antal skolor har valt att inte svara på den frågan och det kan kanske bero på att de inte känner till att rollen finns. I samband med våra aktiviteter under 2020 behöver vi fortsätta att öka kunskapen om att förvaltningen har en samordnare och om vilket stöd skolor kan få från staden i frågor som rör arbetet mot våldsbejakande extremism.

Bilden som skolorna rapporterar i år att vit makt-miljön är mer framträdande gällande händelser kopplat till våldsbejakande extremism än övriga miljöer. Förra årets kartläggning visade på samma resultat. Staden planerar att göra en särskild satsning kring högerextremismen/vit makt-miljön i samverkan med Segerstedtinstitutet. Stadens skolor kommer att kunna ta del av den utbildningssatsningen för att öka kunskapen kring frågor som rör högerextremismen/vit makt-miljön. Det finns ytterligare stöd till skolorna på stadens intranät i form av inspelade föreläsningar, symbolsammanställningar och webbutbildning. Vi bedömer att kännedom om stödet på stadens intranät är relativt lågt och vi behöver fortsätta att göra stödet och allt material mer känt.

Kunskapen om blanketten för den avidentifierad information har ökat något sedan förra året och det kan bero på de utbildningsinsatser som gjorts under 2019 samt att varje skola som gör en IA incidentrapportering gällande våldsbejakande extremism får stöd av förvaltningens samordnare att fylla i blanketten. Kontakten mellan skolan och samordnare leder ofta till att skolan kan få möjlighet till ett riktat stöd utifrån händelsen/incidenten, lokala förutsättningar och frågor. Fler skolor uttrycker i samtal att de önskar stöd för att kunna arbeta mer förebyggande genom att arbeta aktivt med frågor som rör till exempel rasism, yttrandefriheten och kontroversiella frågor.

Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskning gällande gymnasieskolornas demokratiuppdrag visade på att gymnasieskolorna har en bra undervisning och arbete kring demokratiuppdraget som uppfyller läroplanens mål och intention. I rapporten framkom att våra skolor och lärare lyfter kontroversiella frågor i klassrummet, vilket är en viktig roll i skolornas arbete att motverka våldsbejakande extremism. Vi kommer att fortsätta arbetet med att säkerställa att skolor har kunskaper om vikten av att i en trygg klassrumsmiljö lyfta frågor som kan var kontroversiella och väcka känslor och hur man kan arbeta praktiskt med skolans demokratiuppdrag.

Drygt 300 personal från utbildningsförvaltningen har genomfört stadens webbaserade grundutbildning mot våldsbejakande extremism. Vi ser att på ett par skolor och några avdelningar/arbetsplatser har all personal gjort utbildningen. Vi har inte uppnått målet att prioriterade medarbetare och chefer inom förvaltningen under 2019 skulle genomföra stadens webbaserade grundutbildning mot våldsbejakande extremism. Att få har genomfört webbutbildning kan bero på att skolledare, elevhälsans personal och annan skolpersonal gick på grundläggande utbildningar om våldsbejakande extremism som erbjöds under 2017 och 2018 och därför upplever att de redan fått grundläggande kunskaper om våldsbejakande extremism.

Skolans roll i arbetet mot våldsbejakande extremism

Skolans roll i det främjande och förebyggande för att motverka våldsbejakande extremism är främst att:

- Främja skolnärvaro och att elever fullföljer sin skolgång.
- Främja demokratiska värderingar på skolan och undervisa och lyfta samtal kring kontroversiella frågor, arbeta utifrån demokratiprocesser samt öka elevernas kunskap om källkritik i en trygg klassrumsmiljö.
- Skapa en trygg skolmiljö som är fri från kränkningar och diskriminering och bygga tillitsfulla relationer mellan elever och skolpersonal.
- Ha normkritiskt förhållningsätt i undervisningen.
- Utveckla samverkan i befintliga strukturer med andra myndigheter och verksamheter.

Främja skolnärvaro och att elever fullföljer sin skolgång.

Att klara av skolan med godkända betyg är en av de starkaste skyddsfaktorerna för att barn och unga ska få goda uppväxtvillkor och i förlängningen ett tryggt liv med arbete och försörjning.

Under 2018 kom ett förtydligande i skollagen om att grund- och grundsärskolor ska skyndsamt utreda långvarig och/eller upprepad frånvaro i samverkan med elevhälsoteam och vårdnadshavare. Förvaltningen stödjer de kommunala skolorna i utredningen och säkerställer att skolorna följer lagen. Förvaltningen följer upp frånvaron på skolnivå månatligen i syfte att stötta skolorna för att fånga upp mönster samt för att inleda samverkan med socialtjänsten för att säkerställa alla elevers skolgång.

Liknande förtydligande har införts när det gäller elever i gymnasieskolan. Vid upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda, ska även en sådan utredning inledas.

Samarbetet mellan skola och socialtjänst i de skolsociala teamen, ska fortsätta att stärkas och syfta till elevernas bästa inklusive deras skolgång, skolnärvaro och kunskapsinläring.

Främja demokratiska värderingar

En del i skolans uppdrag är att främja demokratiska värderingar. Av skollagen framgår att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Detta kommer också till uttryck i läroplanerna, kursplanerna och ämnesplanerna, som styr utbildningens och undervisningens utformning och innehåll. Bland de övergripande målen i grundskolans läroplan ingår att ”ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i skolan och i samhället”. Av läroplanen för gymnasieskolan framgår det att de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla är ”människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor”. Motsvarande skrivning finns i grundskolans läroplan. Styrdokumentet fokuserar även på mänskliga rättigheter, kunskap om nationella minoriteter, vikten att motverka diskriminering och kränkande behandling och att främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

Stadens skolor arbetar löpande inom ramen för undervisningen och utbildningen med frågor som belyser områdena demokrati och mänskliga rättigheter. Skolan är ingen värdeneutral plats. Lärare har till uppgift att skapa ett tryggt samtalsklimat i klassrummet och ge möjlighet att lyfta kontroversiella frågor som kan väcka känslor och skapa spänning i klassrummet. Arbetet med att främja demokratiska värderingar sker på skolan genom dialog och samtal, men också genom att litteraturläsning, film, teaterföreställningar, studiebesök och resor såväl inom som utanför landet.

En trygg skolmiljö – bygga tillitsfulla relationer

Alla skolor ska arbeta för trygghet och studiero samt arbeta främjande och förebyggande mot kränkningar och diskriminering. En plan för det förebyggande arbetet mot kränkningar, trakasserier och diskriminering ska göras årligen och utgå från en kartläggning av skolans behov och identifierade risker. Det är viktigt att skolorna i detta arbete är uppmärksamma på signaler om förekomsten av våldsbejakande extremism. De förebyggande åtgärder som ska vidtas utifrån kartläggningen ska dokumenteras i en plan mot kränkande behandling och diskriminering. Denna utarbetas tillsammans av skolledning, lärare och elever. Alla skolor ska göra sin egen lokala plan.

Det pågår ett systematiskt kvalitetsarbete mot kränkningar och diskriminering på grund- och grundsärskolorna i staden. Vi ser att antalet anmälningar till huvudman har ökat år från år. År 2017 inkom 3 500 anmälningar, år 2018 gjordes ungefär 6 000 anmälningar till huvudman om kränkande behandling från grund- och grundsärskolorna till huvudman. Under 2019 ökade antalet anmälningar till 9 200, vilket är en ökning med femtio procent. Att fler skolor utreder fler händelser som uppfattas som kränkande eller diskriminering av elever är ett sätt att skapa en tryggare skola för alla. Gymnasieskolornas anmälningar till huvudman har legat på samma

nivå under flera år. Totalt inkom 41 anmälningar under 2019. Alla anmälningar kartläggs och följs upp på resultatdialoger med rektorer och skolor.

Undervisa i källkritik

På stadens skolor undervisas elever i källkritik. Det är främst lärare och skolbibliotekarier som leder detta arbete. Mediateket erbjuder kompetenshöjande insatser och stöd inom området till personal. Utöver detta finns stöd att få genom andra aktörer, till exempel Statens medieråd, Internetstiftelsen och Forum för levande historia.

Ett normkritiskt förhållningssätt

Utbildningsförvaltningen har under flera år erbjudit utbildning i normkritik. Utöver detta har förvaltningen erbjudit extra medel till skolor som vill utveckla arbetet med normkritik, våldsprevention, HBTQ-diplomering och att utveckla värdegrundsarbetet.

Utveckla samverkan

Samarbetet mellan skola, stadsdelsförvaltning, polis och andra myndigheter ska utvecklas och fördjupas för att säkerställa att de elever som behöver stöd fångas upp samt motverka bland annat kriminalitet och radikalisering.

Aktiviteter för utbildningsnämnden

Aktivitet	Ansvarig	Tidplan	Uppföljning
Fortsätta säkerställa att frågan om våldsbejakande extremism finns med på dagordning på samverkansträffar/möten mellan skola, stadsdelsförvaltning och polis.	Ordförande eller den som ansvarar för olika lokala samverkansforum för barn och unga och vid lokala brottsförebyggande råden.	2020	Handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2021
Samverkan mellan skola, polis och socialtjänst om barn och unga som riskerar att radikaliseras eller hamna i kriminalitet och arbeta för att stabilisera skolgång och skolprestationer.	SIG (socialinsatsgrupp) SST (skolsociala team)	2020	VB
En representant från utbildningsförvaltningen deltar i det stadsövergripande nätverket för stadens samordnare mot våldsbejakande extremism.	Förvaltningens samordnare mot våldsbejakande extremism	2020	VB och handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2021
Grundskole- och gymnasiechefer ska ha kunskap om respektive stadsdelsnämnds handlingsplan avseende våldsbejakande extremism.	Grundskole- och gymnasiedirektörer	2020	Handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2021
Fokus på att utveckla arbetet med kränkande behandling och diskriminering på gymnasieskolorna.	Gymnasiedirektören	2020	Resultatdialoger under 2020 Handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2021
Fortsätta utveckla och implementera våldsprevention på stadens skolor i samverkan mellan skolor, stadsdelsförvaltning och polis. (MVP och Agera tillsammans).	Förvaltningens samordnare våldsprevention i samverkan med stadsdelsförvaltningar och socialförvaltning	2020	VB
Fortsatt utveckling av det systematiska arbetet om kränkningar och diskriminering på grundskolorna samt trygghet och studiero.	Skoljuridiska gruppen, grundskoleavdelningen	2020	VB
Utveckla utbildningsförvaltningens arbete gällande att följa upp elevers skolnärvaro och skolfrånvaro.	Grundskoleavdelningen	2020	VB
Sammanställa stöd och information gällande skolans roll att motverka våldsbejakande extremism i skolan.	Förvaltningens samordnare, kommunikationsenheten i samverkan med grund- och gymnasieavdelningen samt stadens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism	2020	VB
Relevant personal ska ha kunskap om stadsövergripande rutiner till exempel	Förvaltningens samordnare,	2020	VB

kännedom om handlingsplan, hur man ska agera vid händelse/oro kopplad till våldsbejakande extremism, användande av blanketten för avidentifierad information och sekretessbrytande regel om man får kännedom om att någon kan misstänkas ha begått grovt krigsbrott, folkmord eller brott mot mänskligheten.	kommunikationsenheten i samverkan med grund- och gymnasieavdelningarna samt stadens centrala samordnare mot våldsbejakande extremism		
Hitta former för att säkerställa att nya rektorer får kunskap om det stöd som finns i arbetet att motverka våldsbejakande extremism.	Förvaltningens samordnare i samverkan med grund- och gymnasieavdelningarna	2020	VB
All personal på skolorna ska om de upptäcker eller uppmärksammar tecken på våldsbejakande extremism agera och använda Stockholms stads rutiner vid oro eller händelse. Vid oro för elev ska alltid en orosanmälan till socialtjänsten göras.	Rektor	2020	Handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2021.

Föreningsbidrag och upplåtande av lokaler

Riktlinjerna för Stockholms stads arbete mot våldsbejakande extremism anger tydligt att stöd i form av ekonomiska bidrag från staden inte ska ges till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Föreningar som uppmuntrar till, eller stödjer våldsbejakande extremism ska fräntas all typ av stöd i den mån de har sådant.

Aktiviteter föreningsbidrag och upplåtande av lokaler eller öppna rum

Aktivitet	Ansvarig	Tidplan	Uppföljning
Implementera de nya stadsövergripande rutinerna för såväl föreningsbidrag som uthyrning av lokaler när de är beslutade av kommunfullmäktige.	Utbildningsförvaltningen	2020	VB

Kompetenshöjande insatser

Behovet av kunskapshöjande åtgärder är fortsatt stort. En webbaserad grundutbildning avseende våldsbejakande extremism har tagits fram och finns i alla anställdas utbildningsportal. Förvaltningarna säkerställer att relevant personal genomgår grundutbildningen samt deltar i andra stadsövergripande utbildningar som anordnas.

Som ytterligare stöd för stadens medarbetare finns stadens kunskapsunderlag om arbetet mot våldsbejakande extremism samlat på en intranätssida

<https://intranat.stockholm.se/Sidor/2017/1/Valdsbejakande-extremism/>

På sidan finns en vägledning för arbetet mot våldsbejakande extremism, kontaktuppgifter till alla samordnare, handlingsplaner, symbolsammanställning, rapporter, boktips, poddar, filmade föreläsningar m.m.

Kompetenshöjande aktiviteter

Aktivitet	Ansvarig	Tidplan	Uppföljning
I samarbetet med socialförvaltningen erbjuda kompetenshöjande utbildningsinsatser om orosanmälningar till socialtjänsten och information stadens arbete mot våldsbejakande extremism och våldsprevention.	Förvaltningens samordnare i samverkan med socialförvaltningen.	2020	T2 och handlingsplanen mot våldsbejakande extremism 2021
Erbjuda kompetensutveckling till skolpersonal i ”Att lyfta kontroversiella frågor i klassrummet” och frågor som rör yttrandefrihet och skolans demokratiuppdrag.	Förvaltningens samordnare	2020	Handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2021
Ta fram fördjupningsutbildning för att öka kunskapen kring arbetet mot vit makt-miljön i samverkan med Segerstedtinstitutet.	Centrala samordnaren mot våldsbejakande extremism på SLK i samverkan med förvaltningens samordnare.	2020	VB
Under 2020 en fortsatt satsning på att prioriterade medarbetare och chefer ⁶ inom förvaltningen genomför stadens webbaserade grundutbildning mot våldsbejakande extremism. Utbildningen kan genomföras enskilt eller i grupp.	Utbildningsdirektör Grund- och gymnasiedirektörer Grund- och gymnasiechefer Avdelningschefer Rektorer	2020	VB
Erbjuda kompetenshöjande utbildningar och stöd kring arbetet med normkritik och att utveckla värdegrundsarbete på skolor.	Utbildningsförvaltningen Utbildningsförvaltningen i samverkan med socialförvaltningen.	2020	VB och handlingsplanen mot våldsbejakande extremism 2021
Erbjuda kompetenshöjande utbildningar och stöd kring att undervisa i exempelvis källkritik, nätetik, sanningsbegreppet och bilders makt.	Mediateket	2020	Handlingsplanen mot våldsbejakande extremism 2021

Uppföljning

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under mål 1.2 Stockholm är en trygg säker och välskött stad att bo och vistas i. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. Nästa revidering sker i samband med tertialrapport 1 2021.

⁶ Förvaltningsledning, förskole-, grund- och gymnasieskolans ledningsgrupper, alla medarbetare på förskole-, grund- och gymnasieavdelningarna, medarbetare på SKUM, språkcentrum, START Stockholm, skolhälstan, elevhälsans professionsstöd, berörd personal på mediateket, alla rektorer och biträdande rektorer samt andra relevanta yrkesgrupper som rektor bedömer ska genomföra webbutbildningen under 2020 (till exempel SO-lärare, skolbibliotekarie, elevhälsans personal eller trygghetsgrupp).